

Kinh Đại Bát-Nhã Ba-La-Mật-Đa

(Trọn bộ 24 tập)

Hán dịch: Tam Tạng Pháp Sư Huyền Trang

Việt dịch: Hòa Thượng Thích Trí Nghiêm

Khảo dịch: Hòa Thượng Thích Thiện Siêu

Sài Gòn 1998

---o0o ---

Tập 19

QUYỂN THỨ 456

HỘI THỨ HAI

Phẩm

ĐỒNG TÁNH

Thứ 62 -2

Lại nữa, Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát như vậy tu học Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu phương tiện khéo léo, vì sức oai đức nhiếp trì tất cả Ba-la-mật-đa, tăng trưởng tất cả Ba-la-mật-đa, dẫn đem tất cả Ba-la-mật-đa. Vì có sao? Thiện Hiện! Trong Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu trùm chứa tất cả Ba-la-mật-đa vậy.

Thiện Hiện! Ví như tát-ca-da tà kiến khắp trùm chứa được sáu mươi hai kiến. Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu cũng lại như thế trùm chứa tất cả Ba-la-mật-đa.

Thiện Hiện! Ví như tất cả kẻ chết, vì mạng căn diệt nên các căn diệt theo. Bát-nhã Ba-la-mật-đa thâm sâu cũng lại như thế, Bồ thí thủy năm Ba-la-mật-đa thủy đều từng theo. Nếu không Bát-nhã Ba-la-mật-đa cũng không tất cả Ba-la-mật-đa. Vậy nên, Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát muốn đến bờ kia rốt ráo tất cả Ba-la-mật-đa nên học Bát-nhã Ba-la-mật-đa thâm sâu như thế.

Lại nữa, Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát năng học Bát-nhã Ba-la-mật-đa thâm sâu như thế, đối các hữu tình rất tôn rất thắng. Vì có sao? Vì Bồ-tát Ma-ha-tát này đã năng tu học được chỗ rất thượng vậy.

Lại nữa, Thiện Hiện! Nơi ý hiểu sao? Các loại hữu tình ở Tam thiên đại thiên thế giới đây ấy là nhiều chẳng? Thiện Hiện thưa rằng: Các loại hữu tình trong châu Thiệm bộ hãy nhiều vô số, huống gì các loại hữu tình Tam thiên đại thiên thế giới đâu chẳng là nhiều.

Phật bảo: Thiện Hiện! Như vậy, như vậy. Như người đã nói. Thiện Hiện! Giả sử các loại hữu tình Tam thiên đại thiên thế giới chẳng trước chẳng sau đều được thân người. Được thân người rồi, chẳng trước chẳng sau đều phát tâm Vô thượng Chánh đẳng giác, tu các hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát. Tu hạnh

mãn rồi, chẳng trước chẳng sau đều chúng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Có Bồ-tát Ma-ha-tát hết đời thọ lượng, năng đem các thứ thượng diệu tràng hoa, hương xoa hương bột, áo mặc anh lạc, bảo tràng phan lọng, kỹ nhạc đèn sáng, phòng nhà đồ nằm, uống ăn thuốc chữa, cúng dường cung kính tôn trọng ngợi khen các Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác đây. Nơi ý hiểu sao? Bồ-tát Ma-ha-tát này do nhân duyên đây được phước nhiều chăng?

Thiện Hiện thưa rằng: Bạch Thế Tôn! Rất nhiều.

Phật bảo: Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát năng đối Bát-nhã Ba-la-mật-đa thâm sâu như thế, thường muốn lắng nghe, thọ trì đọc tụng, rớt ráo thông lợi, suy nghĩ đúng lý, nương giáo tu hành, thơ tả lưu khắp, chỗ được nhóm phước rất nhiều hơn trước vô lượng bội số. Sở dĩ vì sao? Vì Bát-nhã Ba-la-mật-đa thâm sâu đủ đại nghĩa dụng, năng khiến chúng Bồ-tát Ma-ha-tát chóng được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Vậy nên, Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát muốn ở trên đầu tất cả hữu tình, muốn khắp nhiều ích tất cả hữu tình: kẻ không cứu hộ vì làm cứu hộ, kẻ không quy y vì làm quy y, kẻ không chỗ về vì

làm chỗ về, kẻ không trông mắt vì làm trông mắt, kẻ không ánh sáng vì làm ánh sáng, kẻ mất đường chánh chỉ cho đường chánh, kẻ chưa Niết-bàn khiến được Niết-bàn; phải học Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế.

Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát muốn được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, muốn đi cảnh giới Như Lai đã đi, muốn dạo chơi chỗ Phật đã dạo chơi, muốn làm Như Lai rộng đại sư tử, muốn đánh trống pháp Vô thượng chư Phật, muốn động chuông pháp Vô thượng chư Phật, muốn thổi ốc pháp vô thượng chư Phật, muốn lên tòa pháp vô thượng chư Phật, muốn tuyên nghĩa pháp vô thượng chư Phật, muốn xé quyết lưới nghi tất cả hữu tình, muốn vào cõi diệu cam lộ chư Phật, muốn hưởng vui diệu pháp chư Phật, muốn chứng công đức thù thắng Như Lai; phải học Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu như thế.

Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát năng học Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu như thế, không có tất cả công đức căn lành nào mà chẳng năng nhiếp, không có tất cả công đức căn lành nào mà chẳng năng đắc. Sở dĩ vì sao? Vì Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu là chỗ nương dựa cho tất cả giống công đức căn lành vậy.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Các Bồ-tát Ma-ha-tát năng học Bát-nhã

Ba-la-mật-đa thẳm sâu như thế, đâu đối tất cả Thanh văn, Độc giác công đức căn lành năng nhiếp năng đắc?

Phật bảo: Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát này cũng đối tất cả Thanh văn, Độc giác công đức căn lành năng nhiếp năng đắc. Nhưng với trong ấy không trụ không mắc; đem thắng trí kiến chính quán sát rồi, vượt khỏi Thanh văn và bậc Độc giác, tới vào Bồ-tát Chánh tánh ly sanh. Nên chúng Bồ-tát Ma-ha-tát đây không có tất cả công đức căn lành nào mà chẳng năng nhiếp đắc.

Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát năng học Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu như thế, thời là gần kề Nhất thiết trí trí, mau chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát năng học Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu như thế, thời là chân thật phước điền cho tất cả thế gian trời, người, a-tổ-lạc thủy, vượt trên phước điền các thế gian Sa-môn, Phạm chí, Thanh văn, Độc giác, mau năng chứng được Nhất thiết trí trí. Tùy sanh chỗ nào, chẳng bỏ Bát-nhã Ba-la-mật-đa, chẳng lìa Bát-nhã Ba-la-mật-đa, thường hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát năng học Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu như thế, phải biết

đã đổi Nhất thiết trí trí được Bất thối chuyển, đổi tất cả pháp năng chính giác biết, xa lìa Thanh văn và bậc Độc giác, gần kề Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khởi nghĩ như vậy: Đây là Bát-nhã Ba-la-mật-đa, đây là thời tu, đây là chỗ tu. Ta năng tu Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu đây. Ta do Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu như thế, nói bỏ pháp đáng nên bỏ như vậy, định sẽ chứng được Nhất thiết trí trí. Bồ-tát Ma-ha-tát này chẳng phải hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, cũng đổi Bát-nhã Ba-la-mật-đa chẳng năng hiểu rõ. Vì có sao? Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu chẳng khởi nghĩ này: Ta là Bát-nhã Ba-la-mật-đa, đây là thời tu, đây là kẻ tu, đây là pháp Bát-nhã Ba-la-mật-đa đã xa lìa, đây là pháp Bát-nhã Ba-la-mật-đa đã soi rõ, đây là Bát-nhã Ba-la-mật-đa sở chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Nếu biết như thế là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khởi nghĩ như vậy: Đây chẳng Bát-nhã Ba-la-mật-đa, đây chẳng thời tu, đây chẳng chỗ tu, chẳng do Bát-nhã Ba-la-mật-đa xa lìa tất cả pháp đáng xa lìa, chẳng do Bát-nhã Ba-la-mật-đa định năng chứng được Nhất thiết trí trí. Sở dĩ vì sao?

Vì tất cả pháp đều trụ chơn như, pháp giới, pháp tánh, bất hư vọng tánh, bất biến dị tánh, bình đẳng tánh, ly sanh tánh, pháp định, pháp trụ, thật tế, hư không giới, bất tư nghì giới. Trong đây tất cả đều không sai khác.

Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát năng hành như thế là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

HỘI THỨ HAI

Phẩm VÔ PHÂN BIỆT

Thứ 63

Bảy giờ, Thiên Đế Thích thăm khởi nghi này: Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa cho đến Bồ thí Ba-la-mật-đa. An trụ nội không cho đến vô tánh tự tánh không. An trụ chơn như cho đến bất tư nghì giới. An trụ khổ tập diệt đạo thánh đế.

Tu hành bốn niệm trụ cho đến tám thánh đạo chi. Tu hành bốn tĩnh lự, bốn vô lượng, bốn vô sắc định. Tu hành tám giải thoát cho đến mười biến xứ. Tu hành không, vô tướng, vô nguyện giải thoát môn. Tu hành Cực hỷ địa cho đến Pháp vân địa. Tu hành tất cả đà-la-ni môn, tam-ma-địa môn. Tu hành năm nhãn, sáu thần thông. Tu hành Như Lai mười lực cho đến mười tám pháp Phật bất cộng. Tu hành pháp vô vong thất, tánh hằng trụ xả. Tu hành nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí. Tu hành hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát. Tu hành chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Hãy vượt trên tất cả hữu tình, hưởng được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề?

Nếu các hữu tình nghe nói danh tự Nhất thiết trí trí, tâm sanh tin hiểu, hãy vì được lợi lành trong người và được thọ mạng rất hơn thế gian, hướng phát tâm Vô thượng Chánh đẳng giác? Hoặc thường lóng nghe kinh điển Bát-nhã Ba-la-mật-đa thắm sâu như thế. Nếu các hữu tình năng phát tâm Vô thượng Chánh đẳng giác, lóng nghe kinh điển Bát-nhã Ba-la-mật-đa thắm sâu, các hữu tình khác đều nên nguyện muốn chỗ được công đức thế gian, trời, người, a-tổ-lạc thấy chẳng thể kịp vậy.

Khi ấy, Thiên Đế Thích khởi nghĩ này rồi, liền lấy hương hoa màu nhiệm trên trời dâng rải lên Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác và chúng các Bồ-tát Ma-ha-tát. Đã rải hoa rồi, làm lời nguyện này:

Nếu các thiện nam tử, thiện nữ nhân Bồ-tát thừa cầu tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, đem công đức căn lành tôi đã nhóm, khiến kia sở cầu Vô thượng Phật pháp Nhất thiết trí trí mau được viên mãn. Đem công đức căn lành tôi đã nhóm, khiến kia sở cầu pháp người tự nhiên, pháp chơn vô lậu mau được viên mãn. Đem công đức căn lành tôi đã nhóm, khiến kia tất cả sở dục nghe pháp đều mau viên mãn. Đem công đức căn lành tôi đã nhóm, nếu kẻ cầu Thanh văn, Độc giác thừa cũng khiến sở nguyện mau được đầy đủ.

Làm nguyện này rồi, liền thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Các thiện nam tử, thiện nữ nhân Bồ-tát thừa đã phát tâm Vô thượng Chánh đẳng giác, tôi trọn chẳng sanh một niệm khác ý, khiến kia quay lui tâm đại Bồ-đề. Tôi cũng chẳng sanh một niệm khác ý, khiến chúng các Bồ-tát Ma-ha-tát nhàm lìa Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, lui trụ Thanh văn, bậc Độc giác thấy.

Bạch Thế Tôn! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát đã đối Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề tâm sanh vui muốn, tôi nguyện tâm kia bội thêm tăng tiến, mau chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Tôi nguyện chúng Bồ-tát Ma-ha-tát kia thấy các thứ khổ trong sanh tử rồi, vì muốn lợi vui thế gian trời, người, a-tổ-lạc thấy phát khởi nhiều thứ đại nguyện kiên cố: “Ta đã tự qua biển cả sanh tử, cũng phải tinh siêng qua kẻ chưa qua. Ta đã tự mở ràng buộc sanh tử, cũng phải tinh siêng mở kẻ chưa mở. Ta đối các thứ sợ hãi sanh tử đã tự yên ổn, cũng phải tinh siêng yên kẻ chưa yên. Ta đã tự chứng Niết-bàn rốt ráo, cũng phải tinh siêng khiến kẻ chưa chứng đều đồng chứng được”.

Bạch Thế Tôn! Nếu các thiện nam tử, thiện nữ nhân đối công đức căn lành Bồ-tát Ma-ha-tát sơ phát tâm, khởi tâm tùy hỷ được bấy nhiêu phước? Đối công đức căn lành Bồ-tát Ma-ha-tát lâu phát

tâm, khởi tâm tùy hỷ được bấy nhiêu phước? Đối công đức căn lành Bồ-tát Ma-ha-tát bậc Bất thối chuyển, khởi tâm tùy hỷ được bấy nhiêu phước? Đối công đức căn lành Bồ-tát Ma-ha-tát còn buộc một đời, khởi tâm tùy hỷ được bấy nhiêu phước?

Bấy giờ, Phật bảo Thiên Đế Thích rằng: Kiền Thi Ca! Cõi bốn đại châu khá biết số mưa, các thiện nam tử, thiện nữ nhân đây đồng tâm tùy hỷ sanh ra phước đức chẳng thể lường biết.

Kiền Thi Ca! Cho đến thế giới Tam thiên đại thiên khá biết số mưa, các thiện nam tử, thiện nữ nhân đây đồng tâm tùy hỷ sanh ra phước đức chẳng thể lường biết.

Kiền Thi Ca! Giả sử thế giới Tam thiên đại thiên làm một biển lớn, có kẻ lấy một lông chẻ làm trăm phần, cầm một phần chấm đầu vào nước biển lớn kia khá biết số giọt nước. Các thiện nam tử, thiện nữ nhân đây đồng tâm tùy hỷ sanh ra phước đức chẳng thể lường biết được.

Khi ấy, Thiên Đế Thích lại thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Nếu các hữu tình đối công đức căn lành Bồ-tát Ma-ha-tát chẳng tùy hỷ ấy, phải biết đều là bị ma ám ảnh.

Bạch Thế Tôn! Nếu các hữu tình đối công đức căn lành Bồ-tát Ma-ha-tát chẳng tùy hỷ ấy, phải biết đều là bè lũ ác ma.

Bạch Thế Tôn! Nếu các hữu tình đối công đức căn lành Bồ-tát Ma-ha-tát chẳng tùy hỷ ấy, phải biết đều từ trong cõi ma chết đến sanh trong đây.

Sở dĩ vì sao? Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát cầu tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, tu các hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát, nếu các hữu tình đối công đức căn lành chúng Bồ-tát Ma-ha-tát kia tùy hỷ hồi hướng, đều năng phá hoại được tất cả ma quân cung điện quyền thuộc.

Bạch Thế Tôn! Nếu các hữu tình thân tâm kính mến Phật Pháp Tăng bảo, tùy sanh chỗ nào thường muốn thấy Phật, thường muốn nghe pháp, thường muốn gặp Tăng, đối công đức căn lành chúng các Bồ-tát Ma-ha-tát nên sanh tùy hỷ. Đã tùy hỷ rồi, hồi hướng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề mà chẳng nên sanh tướng hai không hai. Nếu được như thế mau chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, lợi vui hữu tình, phá chúng ma quân.

Bấy giờ, Phật bảo Thiên Đế Thích rằng: Như vậy, như vậy. Như người đã nói. Kiền Thi Ca! Nếu các hữu tình đối công đức căn lành Bồ-tát Ma-ha-tát thân tâm tùy hỷ, hồi hướng Vô thượng Chánh

đẳng Bồ-đề, các hữu tình này chóng năng viên mãn các hạnh Bồ-tát, mau chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Nếu các hữu tình đối công đức căn lành Bồ-tát Ma-ha-tát, thân tâm tùy hỷ, hồi hướng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, các hữu tình này đủ đại oai lực, thường năng phụng sự tất cả Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác và thiện tri thức, hằng nghe kinh điển Bát-nhã Ba-la-mật-đa thâm sâu, khéo biết nghĩa thú.

Kiều Thi Ca! Các hữu tình này trọn nên công đức căn lành tùy hỷ hồi hướng, tùy sanh chỗ nào thường được tất cả thế gian, trời, người, a-tổ-lạc thấy cúng dường cung kính tôn trọng ngợi khen. Chẳng xem sắc xấu, chẳng nghe tiếng xấu, chẳng ngửi mùi xấu, chẳng nếm vị xấu, chẳng giác xúc xấu, chẳng nghĩ pháp xấu. Thường chẳng xa lìa chư Phật Thế Tôn, từ một nước Phật tới một nước Phật, gần gũi chư Phật trông các căn lành, thành thực hữu tình, nghiêm tịnh cõi Phật. Vì có sao?

Kiều Thi Ca! Các hữu tình này năng đối vô số công đức căn lành Bồ-tát Ma-ha-tát tối sơ phát tâm, thân tâm tùy hỷ hồi hướng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề; năng đối vô số công đức căn lành Bồ-tát Ma-ha-tát đã trụ sơ địa cho đến thập địa, thân tâm tùy hỷ hồi hướng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề; năng

đôi vô số công đức căn lành Bồ-tát Ma-ha-tát còn buộc một đời, thân tâm tùy hỷ hồi hướng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Do nhân duyên đây, các hữu tình này căn lành tăng tiến, mau chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Đã chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, tận vị lai như thật lợi vui vô lượng vô số vô biên hữu tình, khiến trụ cõi Vô dư y Bát-niết-bàn .

Vì vậy nên Kiều Thi Ca! Các thiện nam tử, thiện nữ nhân trụ Bồ-tát thừa đối công đức căn lành Bồ-tát Ma-ha-tát sơ phát tâm, đối công đức căn lành Bồ-tát Ma-ha-tát lâu phát tâm, đối công đức căn lành Bồ-tát Ma-ha-tát bậc Bất thối chuyển, đối công đức căn lành Bồ-tát Ma-ha-tát còn buộc một đời, đều nên tùy hỷ hồi hướng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Với khi sanh tùy hỷ và hồi hướng, chẳng nên chấp trước tức tâm, ly tâm tùy hỷ hồi hướng, chẳng nên chấp trước tức tâm tu hành, ly tâm tu hành. Nếu năng được không chỗ chấp trước như thế tùy hỷ hồi hướng, tu các hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát mau chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, tận vị lai lợi ích an vui các chúng hữu tình, đều khiến an trụ Niết-bàn rốt ráo.

Bấy giờ, Cụ thọ Thiện Hiện thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Như Phật đã nói, các pháp như huyễn cho đến các pháp như việc biến hóa, làm sao Bồ-tát Ma-ha-tát đem tâm như huyễn năng chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề?

Phật bảo: Thiện Hiện! Nơi ý hiểu sao? Người thấy Bồ-tát Ma-ha-tát thấy tâm như huyễn chăng?

Thiện Hiện thưa rằng: Bạch Thế Tôn! Chẳng thấy. Tôi chẳng thấy huyễn, cũng chẳng thấy có tâm như huyễn.

Phật bảo: Thiện Hiện! Nơi ý hiểu sao? Nếu chỗ không huyễn, không tâm như huyễn, người thấy có tâm ấy năng chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề chăng?

Thiện Hiện thưa rằng: Bạch Thế Tôn! Chẳng thấy. Tôi đều chẳng thấy có chỗ không huyễn, không tâm như huyễn, lại có tâm nào năng chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề?

Phật bảo: Thiện Hiện! Nơi ý hiểu sao? Nếu chỗ là huyễn, là tâm như huyễn, người thấy có pháp ấy năng chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề chăng?

Thiện Hiện thưa rằng: Bạch Thế Tôn! Chẳng thấy. Tôi đều chẳng thấy có chỗ là huyễn, là tâm

như huyền, lại có pháp nào năng chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Bạch Thế Tôn! Tôi đều chẳng thấy tức ly tâm pháp nói những pháp nào là có là không, vì tất cả pháp rốt ráo xa lìa vậy. Nếu tất cả pháp rốt ráo xa lìa ấy, chẳng thể thi thiết pháp đây là có, pháp đây là không. Nếu pháp chẳng thể thi thiết có không, thì chẳng thể nói năng chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, vì chẳng phải pháp vô sở năng chứng Bồ-đề vậy. Sở dĩ vì sao? Vì tất cả pháp đều tánh vô sở hữu, bất khả đắc, vô sanh vô diệt, vô nhiễm vô tịnh. Vì có sao?

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa cho đến Bồ thí Ba-la-mật-đa rốt ráo xa lìa vậy. Nội không cho đến vô tánh tự tánh không rốt ráo xa lìa vậy. Chơn như cho đến bất tư nghì giới rốt ráo xa lìa vậy. Khổ tập diệt đạo thánh đế rốt ráo xa lìa vậy. Bốn niệm trụ cho đến tám thánh đạo chi rốt ráo xa lìa vậy. Bốn tinh lục, bốn vô lượng, bốn vô sắc định rốt ráo xa lìa vậy. Tám giải thoát cho đến mười biến xứ rốt ráo xa lìa vậy. Không, vô tướng, vô nguyện giải thoát môn rốt ráo xa lìa vậy. Cực hỷ địa cho đến Pháp vân địa rốt ráo xa lìa vậy. Tất cả đà-la-ni môn, tam-ma-địa môn rốt ráo xa lìa vậy. Năm nhãn, sáu thần thông rốt ráo xa lìa vậy. Như Lai mười lực cho đến mười tám pháp Phật bất cộng rốt ráo xa lìa vậy.

Pháp vô vong thất, tánh hằng trụ xả rớt ráo xa lìa vậy. Nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí rớt ráo xa lìa vậy. Tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát rớt ráo xa lìa vậy. Chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề rớt ráo xa lìa vậy. Nhất thiết trí trí rớt ráo xa lìa vậy.

Bạch Thế Tôn! Nếu pháp rớt ráo xa lìa, pháp ấy chẳng nên tu, cũng chẳng nên khiển, cũng lại chẳng nên có những dẫn phát. Bát-nhã Ba-la-mật-đa thâm sâu cũng rớt ráo xa lìa nên đối pháp chẳng nên có những dẫn phát.

Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa thâm sâu đã rớt ráo xa lìa, làm sao nói được các Bồ-tát Ma-ha-tát nương Bát-nhã Ba-la-mật-đa thâm sâu chứng được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề? Chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề cũng rớt ráo xa lìa, làm sao pháp xa lìa năng chứng pháp xa lìa? Vậy nên, Bát-nhã Ba-la-mật-đa lẽ chẳng nên nói chứng được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề?

Phật bảo: Thiện Hiện! Hay thay, hay thay! Như vậy, như vậy. Như người đã nói. Sở dĩ vì sao? Thiện Hiện! Bát-nhã Ba-la-mật-đa thâm sâu cho đến Bồ-thí Ba-la-mật-đa rớt ráo xa lìa. Như vậy cho đến tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát rớt ráo xa lìa, chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề rớt ráo xa lìa, Nhất thiết trí trí cũng rớt ráo xa lìa.

Thiện Hiện! Vì Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu cho đến Bồ thí Ba-la-mật-đa rớt ráo xa lìa, nên nói Bồ-tát Ma-ha-tát chứng được rớt ráo xa lìa Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Như vậy cho đến vì Nhất thiết trí trí rớt ráo xa lìa, nên nói Bồ-tát Ma-ha-tát chứng được rớt ráo xa lìa Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Thiện Hiện! Nếu Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu cho đến Bồ thí Ba-la-mật-đa chẳng rớt ráo xa lìa, lẽ chẳng phải Bát-nhã Ba-la-mật-đa cho đến Bồ thí Ba-la-mật-đa. Như vậy cho đến nếu Nhất thiết trí trí chẳng rớt ráo xa lìa, lẽ chẳng phải Nhất thiết trí trí.

Thiện Hiện! Vì Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu cho đến Bồ thí Ba-la-mật-đa rớt ráo xa lìa, được danh Bát-nhã Ba-la-mật-đa cho đến Bồ thí Ba-la-mật-đa. Như vậy cho đến vì Nhất thiết trí trí rớt ráo xa lìa, được danh Nhất thiết trí trí. Vậy nên, Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát chẳng thể chẳng nương dựa Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu, chứng được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Thiện Hiện! Mặc dù chẳng phải pháp xa lìa năng chứng pháp xa lìa mà chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, chẳng thể chẳng nương dựa Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu. Vậy nên, chúng Bồ-tát Ma-ha-tát muốn được Vô thượng Chánh

đẳng BỒ-đề, thường nên tinh siêng tu học Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu như thế.

Cụ thọ Thiện Hiện thưa rằng: Bạch Thế Tôn! Các BỒ-tát Ma-ha-tát sở hành pháp nghĩa đều là thẳm sâu?

Phật bảo: Thiện Hiện! Như vậy, như vậy. Các BỒ-tát Ma-ha-tát sở hành pháp nghĩa đều là thẳm sâu, khó thấy khó giác, chẳng chỗ tìm nghĩ, vượt cảnh tìm nghĩ, vi mật tự chứng bên trong, kẻ trí chẳng thể tuyên nói.

Thiện Hiện! Phải biết các BỒ-tát Ma-ha-tát năng làm việc khó, mặc dù hành pháp nghĩa thẳm sâu như thế, mà đối pháp Thanh văn, bậc Độc giác năng chẳng tác chứng.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa rằng: Như tôi hiểu nghĩa Phật đã nói đó, các BỒ-tát Ma-ha-tát sở tác không khó, chẳng nên nói kia năng làm việc khó. Sở dĩ vì sao? Các BỒ-tát Ma-ha-tát sở chứng pháp nghĩa đều bất khả đắc, năng chứng Bát-nhã Ba-la-mật-đa cũng bất khả đắc, pháp chứng, kẻ chứng, chỗ chứng, thời chứng cũng bất khả đắc.

Bạch Thế Tôn! Các BỒ-tát Ma-ha-tát quán tất cả pháp đã bất khả đắc, có pháp nghĩa nào khá làm sở chứng, có Bát-nhã Ba-la-mật-đa nào khá làm

năng chứng, lại có những pháp nào mà khá thi thiết pháp chứng, kẻ chứng, chỗ chứng, thời chứng? Đã vậy làm sao khá chấp do đây chứng được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề hãy chẳng khá chứng, hưởng chứng pháp Thanh văn, bậc Độc giác.

Bạch Thế Tôn! Nếu hành như thế, đây gọi Bồ-tát hành vô sở đắc. Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát năng hành được vô sở đắc như thế, đôi tất cả pháp không chướng không ngại.

Bạch Thế Tôn! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát nghe thuyết lời đây, nơi tâm chẳng kinh chẳng e chẳng sợ, chẳng buồn chẳng hối, chẳng chìm chẳng đắm, là hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Bạch Thế Tôn! Bồ-tát Ma-ha-tát này khi hành như thế chẳng thấy các tướng, chẳng thấy ta hành, chẳng thấy chẳng hành, chẳng thấy Bát-nhã Ba-la-mật-đa là ta sở hành, chẳng thấy Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề là ta sở chứng, cũng lại chẳng thấy thời chỗ chứng thấy.

Bạch Thế Tôn! Bồ-tát Ma-ha-tát này hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thắm sâu chẳng khởi nghĩ đây: Ta xa Thanh văn và bậc Độc giác thấy, ta gần Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Bạch Thế Tôn! Ví như hư không chẳng khởi nghĩ này: Ta cách pháp kia hoặc xa hoặc gần. Vì có sao? Hư không vô động, cũng không sai khác, không phân biệt vậy. Các Bồ-tát Ma-ha-tát cũng lại như thế. Hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu chẳng khởi nghĩ này: Ta xa Thanh văn và bậc Độc giác thấy, ta gần Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Vì có sao? Vì Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu đối tất cả pháp không phân biệt vậy.

Bạch Thế Tôn! Ví như huyễn sĩ chẳng khởi nghĩ này: Chất huyễn, thầy huyễn, chúng xem cách ta hoặc xa hoặc gần. Vì có sao? Vì kẻ sĩ làm huyễn không phân biệt vậy. Các Bồ-tát Ma-ha-tát cũng lại như thế, hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu chẳng khởi nghĩ này: Ta xa Thanh văn và bậc Độc giác thấy, ta gần Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Vì có sao? Vì Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu đối tất cả pháp không phân biệt vậy.

Bạch Thế Tôn! Ví như bóng tượng chẳng khởi nghĩ này: Ta cách bản chất và ta chỗ nương hoặc xa hoặc gần. Vì có sao? Vì bóng tượng sở hiện không phân biệt vậy. Các Bồ-tát Ma-ha-tát cũng lại như thế, hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu chẳng khởi nghĩ này: Ta xa Thanh văn và bậc Độc giác thấy, ta gần Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Vì có

sao? Vì Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu đối tất cả pháp không phân biệt vậy.

Bạch Thế Tôn! Hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu các Bồ-tát Ma-ha-tát không ưa không ghét. Vì có sao? Vì Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu hoặc ưa hoặc ghét và cảnh, tự tánh bất khả đắc vậy.

Bạch Thế Tôn! Như các Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác đối tất cả pháp không ưa không ghét. Hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu, các Bồ-tát Ma-ha-tát cũng lại như thế, đối tất cả pháp không ưa không ghét. Vì có sao? Vì chư Phật, Bồ-tát, Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu dứt ưa ghét vậy.

Bạch Thế Tôn! Như các Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác tất cả phân biệt, các thứ phân biệt, quanh khắp phân biệt đều dứt rốt ráo. Hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu, các Bồ-tát Ma-ha-tát cũng lại như thế, tất cả phân biệt, các thứ phân biệt, quanh khắp phân biệt đều dứt rốt ráo. Vì có sao? Vì chư Phật, Bồ-tát, Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu, đối tất cả pháp không phân biệt vậy.

Bạch Thế Tôn! Như các Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác chẳng khởi nghĩ này: Ta xa Thanh văn bậc Độc giác thấy, ta gần Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu, các Bồ-tát Ma-ha-tát cũng lại như thế, chẳng khởi nghĩ

này: Ta xa Thanh văn bậc Đốc giác thấy, ta gần Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Vì có sao? Vì chư Phật, Bồ-tát, Bát-nhã Ba-la-mật-đa thâm sâu đối tất cả pháp không phân biệt vậy.

Bạch Thế Tôn! Như kẻ được các Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác biến hóa, chẳng khởi nghĩ này: Ta xa Thanh văn bậc Đốc giác thấy, ta gần Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Vì có sao? Vì tất cả Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác và kẻ được biến hóa không phân biệt vậy. Hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thâm sâu, các Bồ-tát Ma-ha-tát cũng lại như thế, chẳng khởi nghĩ này: Ta xa Thanh văn bậc Đốc giác thấy, ta gần Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Vì có sao? Vì Bát-nhã Ba-la-mật-đa thâm sâu đối tất cả pháp không phân biệt vậy.

Bạch Thế Tôn! Như chư Phật bình đẳng muốn có sở tác, hóa làm kẻ hóa khiến làm việc kia, mà kẻ sở hóa chẳng khởi nghĩ này: Ta năng tạo tác được sự nghiệp như thế. Vì có sao? Vì kẻ sở hóa đối nghiệp sở tác không phân biệt vậy. Bát-nhã Ba-la-mật-đa thâm sâu cũng lại như thế, vì có sở vi mà siêng tu tập. Đã tu tập rồi, tuy năng thành xong được sở tác sự nghiệp, mà đối sở tác không sở phân biệt. Vì có sao? Vì Bát-nhã Ba-la-mật-đa lẽ vậy, đối pháp không phân biệt vậy.

Bạch Thế Tôn! Như thợ mộc khéo, hoặc kẻ học trò, vì có sở vi tạo các cơ quan, hoặc nam hoặc nữ, hoặc voi ngựa thảy. Các cơ quan đây dù có sở tác mà đối việc kia không sở phân biệt. Vì có sao? Vì cơ quan lẽ vậy, không phân biệt vậy. Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu cũng lại như thế, vì có sở vi mà thành lập đó. Đã thành lập rồi, dù năng thành xong sở tác sở thuyết, mà đối trong ấy đều không phân biệt. Vì có sao? Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu lẽ vậy, đối pháp không phân biệt vậy.

Khi ấy, Xá-lợi-tử hỏi Thiện Hiện rằng: Vì chỉ Bát-nhã Ba-la-mật-đa không phân biệt hay Tĩnh lự, Tinh tiến, An nhẫn, Tịnh giới, Bồ thí Ba-la-mật-đa cũng không phân biệt?

Thiện Hiện đáp rằng: Chẳng những Bát-nhã Ba-la-mật-đa không phân biệt, Tĩnh lự, Tinh tiến, An nhẫn, Tịnh giới, Bồ thí Ba-la-mật-đa cũng không phân biệt.

Xá-lợi-tử nói: Vì chỉ sáu Ba-la-mật-đa không phân biệt, hay sắc thọ tưởng hành thức cũng không phân biệt. Hay nhãn xứ cho đến ý xứ cũng không phân biệt. Hay sắc xứ cho đến pháp xứ cũng không phân biệt. Hay nhãn giới cho đến ý giới cũng không phân biệt. Hay sắc giới cho đến pháp giới cũng không phân biệt. Hay nhãn thức giới cho đến ý thức giới cũng không phân biệt. Hay nhãn xúc cho đến ý

xúc cũng không phân biệt. Hay nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ cho đến ý xúc làm duyên sanh ra các thọ cũng không phân biệt?

Hay địa giới cho đến thức giới cũng không phân biệt. Hay vô minh cho đến lão tử cũng không phân biệt. Hay nội không cho đến vô tánh tự tánh không cũng không phân biệt. Hay chơn như cho đến bất tư nghì giới cũng không phân biệt. Hay khổ tập diệt đạo thánh đế cũng không phân biệt?

Hay bốn tĩn lực, bốn vô lượng, bốn vô sắc định cũng không phân biệt. Hay tám giải thoát cho đến mười biến xứ cũng không phân biệt. Hay bốn niệm trụ cho đến tám thánh đạo chi cũng không phân biệt. Hay không vô tướng vô nguyện giải thoát môn cũng không phân biệt?

Hay Tịnh quán địa cho đến Như Lai địa cũng không phân biệt. Hay Cực hỷ địa cho đến Pháp vân địa cũng không phân biệt. Hay tất cả đà-la-ni môn, tam-ma-địa môn cũng không phân biệt. Hay năm nhãn sáu thần thông cũng không phân biệt. Hay Như Lai mười lực cho đến mười tám pháp Phật bất cộng cũng không phân biệt. Hay pháp vô vong thất, tánh hằng trụ xả cũng không phân biệt?

Hay nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí cũng không phân biệt. Hay quả Dự lưu,

cho đến Độc giác Bồ-đề cũng không phân biệt. Hay tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát cũng không phân biệt. Hay chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề cũng không phân biệt. Hay hữu vi giới cũng không phân biệt. Hay vô vi giới cũng không phân biệt?

Thiện Hiện đáp rằng: Chẳng những sáu Ba-la-mật-đa không phân biệt, sắc cũng không phân biệt, thọ tướng hành thức cũng không phân biệt. Cho đến hữu vi giới cũng không phân biệt, vô vi giới cũng không phân biệt.

Xá-lợi-tử nói: Nếu tất cả pháp đều không phân biệt, vì sao phân chia năm thú sai khác rằng đây địa ngục, đây bàng sanh, đây quỷ giới, đây người, đây trời? Vì sao phân chia Thánh giả sai khác rằng đây Dự lưu, đây Nhất lai, đây Bất hoàn, đây A-la-hán, đây Độc giác Bồ-đề, đây Bồ-tát, đây Như Lai?

Thiện Hiện đáp rằng: Hữu tình điên đảo, phiền não nhân duyên, phát khởi các thứ nghiệp thân ngữ ý. Do đây cảm được dục làm cội gốc cho nghiệp quả dị thực. Nương đây thi thiết địa ngục, bàng sanh, quỷ giới, người, trời năm thú riêng khác.

Lại đã hỏi rằng: Vì sao phân chia Thánh giả sai khác ấy. Xá-lợi-tử! Không phân biệt nên thi thiết Dự lưu và quả Dự lưu. Không phân biệt nên thi thiết Nhất lai và quả Nhất lai. Không phân biệt nên thi

thiết Bất hoàn và quả Bất hoàn. Không phân biệt nên thi thiết A-la-hán và quả A-la-hán. Không phân biệt nên thi thiết Độc giác và Độc giác Bồ-đề. Không phân biệt nên thi thiết Bồ-tát Ma-ha-tát và hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát. Không phân biệt nên thi thiết Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác và Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề kia.

Xá-lợi-tử! Quá khứ Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác do không phân biệt, vì phân biệt dứt nên mới thi thiết có các thứ sai khác. Vị lai Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác cũng không phân biệt, vì phân biệt dứt nên mới thi thiết có các thứ sai khác. Hiện tại mười phương chư Phật thế giới tất cả Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác hiện đang thuyết pháp cũng không phân biệt, vì phân biệt dứt nên mới thi thiết có các thứ sai khác.

Xá-lợi-tử! Do nhân duyên đây, phải biết các pháp đều không phân biệt. Do không phân biệt, chơn như, pháp giới, nói rộng cho đến bất tư nghì giới làm định lượng vậy.

Xá-lợi-tử! Các Bồ-tát Ma-ha-tát nên hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu không sở phân biệt như thế. Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát năng hành được Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu không sở phân biệt như thế, bèn năng chứng được vô sở phân biệt vi diệu Vô

**thượng Chánh đẳng Bồ-đề, giác tất cả pháp tánh vô
phân biệt, tận vị lai lợi vui hữu tình.**

HỘI THỨ HAI

Phẩm BÈN CHẴNG BÈN Thứ 64 -1

Khi ấy, Xá-lợi-tử hỏi Thiện Hiện rằng: Các Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa là hành pháp bền hay hành pháp chẳng bền?

Thiện Hiện đáp rằng: Các Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa hành pháp chẳng bền, chẳng hành pháp bền. Vì có sao? Xá-lợi-tử! Bát-nhã Ba-la-mật-đa cho đến Bồ thí Ba-la-mật-đa, pháp chẳng bền vậy. Nội không cho đến vô tánh tự tánh không, pháp chẳng bền vậy. Chơn như cho đến bất tư nghì giới, pháp chẳng bền vậy. Khổ tập diệt đạo thánh đế, pháp chẳng bền vậy.

Bốn niệm trụ cho đến tám thánh đạo chi, pháp chẳng bền vậy. Bốn tĩnh lự, bốn vô lượng, bốn vô sắc định, pháp chẳng bền vậy. Tám giải thoát cho đến mười biến xứ, pháp chẳng bền vậy. Không, vô tướng, vô nguyện giải thoát môn, pháp chẳng bền vậy.

Cực hỷ địa cho đến Pháp vân địa, pháp chẳng bền vậy. Tất cả đà-la-ni môn, tam-ma-địa môn, pháp chẳng bền vậy. Năm nhãn, sáu thần thông,

pháp chẳng bền vậy. Như Lai mười lực cho đến mười tám pháp Phật bất cộng, pháp chẳng bền vậy. Pháp vô vong thất, tánh hằng trụ xả, pháp chẳng bền vậy.

Nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí, pháp chẳng bền vậy. Tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát, pháp chẳng bền vậy. Chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, pháp chẳng bền vậy. Nhất thiết trí trí, pháp chẳng bền vậy.

Sở dĩ vì sao? Vì các Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thâm sâu, đối Bát-nhã Ba-la-mật-đa thâm sâu hãy chẳng thấy có chẳng bền khá được, huống thấy có bền khá được. Như vậy cho đến khi hành Nhất thiết trí trí, đối Nhất thiết trí trí hãy chẳng thấy có chẳng bền khá được, huống thấy có bền khá được.

Khi ấy, có vô lượng trời cõi Dục, cõi Sắc đều khởi nghĩ này: Các thiện nam tử, thiện nữ nhân trụ Bồ-tát thừa năng phát tâm Vô thượng Chánh đẳng giác như Bát-nhã Ba-la-mật-đa thâm sâu đã nói nghĩa hành, chẳng chứng thật tế, bình đẳng pháp tánh, chẳng đọa Thanh văn và bậc Độc giác. Do nhân duyên này các thiện nam tử, thiện nữ nhân đây rất là hiếm có, năng làm việc khó, đáng nên kính lễ.

Bấy giờ, Thiện Hiện biết chư Thiên kia tâm đã nghĩ gì, liền bảo kia rằng: Các thiện nam tử, thiện nữ nhân này chẳng chứng thật tế bình đẳng pháp tánh, chẳng đọa Thanh văn và bậc Độc giác, chẳng rất hiếm có, chẳng chưa là khó. Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát biết tất cả pháp và các hữu tình đều bất khả đắc, mà phát tâm Vô thượng Chánh đẳng giác, mang giáp tinh tiến, thề độ vô lượng vô biên hữu tình khiến vào cõi Vô dư Bát-Niết-bàn. Bồ-tát Ma-ha-tát này mới rất hiếm có, năng làm được việc khó.

Chư thiên phải biết: Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát dù biết hữu tình đều vô sở hữu, mà phát tâm Vô thượng Chánh đẳng giác, mang giáp tinh tiến, vì muốn điều phục các loại hữu tình, như có kẻ vì muốn điều phục hư không. Sở dĩ vì sao?

Hư không lìa vậy, phải biết tất cả hữu tình cũng lìa. Hư không không vậy, phải biết tất cả hữu tình cũng không. Hư không chẳng bền chắc vậy, phải biết tất cả hữu tình cũng chẳng bền chắc. Hư không vô sở hữu vậy, phải biết tất cả hữu tình cũng vô sở hữu. Do nhân duyên đây các Bồ-tát Ma-ha-tát này mới rất hiếm có, năng làm được việc khó.

Chư thiên phải biết: Bồ-tát Ma-ha-tát này mang giáp Đại bi, vì muốn điều phục tất cả hữu tình, mà các hữu tình đều vô sở hữu, như có kẻ mang giáp chiến cùng hư không.

Chư thiên phải biết: Bồ-tát Ma-ha-tát này mang giáp đại bi, vì muốn lợi vui tất cả hữu tình, mà các hữu tình và giáp đại bi đều bất khả đắc. Sở dĩ vì sao? Hữu tình là, nên giáp đại bi đây phải biết cũng là. Hữu tình không, nên giáp đại bi đây phải biết cũng không. Hữu tình chẳng bền chắc, nên giáp đại bi đây phải biết cũng chẳng bền chắc. Hữu tình vô sở hữu, nên giáp đại bi đây phải biết cũng vô sở hữu.

Chư thiên phải biết: Bồ-tát Ma-ha-tát này việc điều phục lợi vui các hữu tình cũng bất khả đắc. Sở dĩ vì sao? Hữu tình là, không, chẳng bền chắc, vô sở hữu, nên việc điều phục lợi vui đây, phải biết cũng là, không, chẳng bền chắc, vô sở hữu.

Chư thiên phải biết: Bồ-tát Ma-ha-tát này cũng vô sở hữu. Sở dĩ vì sao? Hữu tình là, không, chẳng bền chắc, vô sở hữu, nên phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát này cũng là, không, chẳng bền chắc, vô sở hữu.

Chư thiên phải biết: Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát nghe việc như thế, nơi tâm chẳng kinh chẳng e chẳng sợ chẳng buồn chẳng hối chẳng chìm chẳng đắm, phải biết Bồ-tát Ma-ha-tát này hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thâm sâu. Sở dĩ vì sao?

Các sắc là tức hữu tình là, thọ tướng hành thức là tức hữu tình là. Nhãn xứ cho đến ý xứ là

tức hữu tình là. Sắc xứ cho đến pháp xứ là tức hữu tình là. Nhãn giới cho đến ý giới là tức hữu tình là. Sắc giới cho đến pháp giới là tức hữu tình là. Nhãn thức giới cho đến ý thức giới là tức hữu tình là. Nhãn xúc cho đến ý xúc là tức hữu tình là. Nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ cho đến ý xúc làm duyên sanh ra các thọ là tức hữu tình là.

Địa giới cho đến thức giới là tức hữu tình là. Nhân duyên cho đến tăng thượng duyên là tức hữu tình là. Vô minh cho đến lão tử là tức hữu tình là.

Bồ thí Ba-la-mật-đa cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa là tức hữu tình là. Nội không cho đến vô tánh tự tánh không là tức hữu tình là. Chơn như cho đến bất tư nghì giới là tức hữu tình là. Khổ tập diệt đạo thánh đế là tức hữu tình là.

Bốn niệm trụ cho đến tám thánh đạo chi là tức hữu tình là. Bốn tĩn lự, bốn vô lượng, bốn vô sắc định là tức hữu tình là. Tám giải thoát cho đến mười biến xứ là tức hữu tình là. Không, vô tướng, vô nguyện giải thoát môn là tức hữu tình là.

Tịnh quán địa cho đến Như Lai địa là tức hữu tình là. Cực hỷ địa cho đến Pháp vân địa là tức hữu tình là. Tất cả đà-la-ni môn, tam-ma-địa môn là tức hữu tình là. Năm nhãn, sáu thần thông là tức hữu tình là.

Như Lai mười lục cho đến mười tám pháp Phật bất cộng là tức hữu tình là. Ba mươi hai tướng Đại sĩ, tám mươi tùy hảo là tức hữu tình là. Pháp vô vong thất, tánh hằng trụ xả là tức hữu tình là. Nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí là tức hữu tình là.

Quả Dự lưu cho đến Độ giác Bồ-đề là tức hữu tình là. Tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát là tức hữu tình là. Chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề là tức hữu tình là. Nhất thiết trí trí là tức hữu tình là.

--- o0o ---